

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Pirskanen, Henna

Title: Nuoret siirtymissä

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Westermarck-seura 2020

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Pirskanen, H. (2020). Nuoret siirtymissä. *Sosiologia*, 57(4), 416-419.
<https://journal.fi/sosiologia/article/view/124570>

set valtaapitävät ryhmittymät, heidän keskinäiset suhteensa sekä ne resurssit ja strategiat, joilla näitä asetelmia ylläpidetään.

Samalla linjalla jatkaa Miikaeli Kylä-Laakso artikkelissaan, jossa hän mielenkiintoisesti analysoi Sipilän hallituksen aikaista eduskuntapuhetta kilpailukykykysymyksestä, julkisesta sektorista ja tasa-arvosta. Velkaantumisen pelko ja kilpailukykymantra johtivat pakko-lakeihin ja kiky-sopimukseen, jonka seuraukset julkisen sektorin naistyöntekijöille oikeutettiin miesvaltaisen yksityissektorin menestyksellä. Julkinen sektori nähtiin kalliina esteenä yksityiselle taloudella ja siten yhteiskunnalle.

Lisäksi kirjan kolmannessa osassa Ville Kainulainen käsittelee prekariaattia palvelustyötä ammattiyhdistystoiminnan kontekstissa. Olli Karsio, Lena Näre, Antero Olakivi, Liina Sointu ja Minna Zechner tutkivat omassa artikkelissaan vaivapolitiikkaa ja vanhuutta. Kirjan kolmannen osan päättää Helena Hirvosen, Laura Mankin ja Eeva Jokisen artikkeli, joka käsittelee ammatillista toimijuutta hoivasektorilla Lean-ajattelun kautta. Lean-ajattelu edustaa uudempaa ja ajankoh- taista julkisjohtamisen mallia, joka on otettu laajalti käyttöön julkisessa terveydenhuollossa.

Tasa-arvopolitiikan suunnanmuutoksia: Talouskriisistä tasa-arvon kriiseihin on tasa-arvoa käsittelevä kirja, jossa korostuu erityisesti talouspolitiikka. Sipilän hallituksen kausi oli Suomen tasa-arvopolitiikan synkin ajanjakso pitkään aikaan. Sen edesottamuksiin kuului muun muassa hallituksen muodostaminen miesenemmistöiseksi vastoin vakiintunutta käytäntöä, kiky-sopimus, subjektiivisen päivähoidon oikeuden rajausta sekä Timo Soinin aborttimarsi. Sipilän hallitus on osoitus siitä, miten vuosikymmenten tasa-arvopolitiikan saavutukset ovat kuitenkin pohjimmiltaan melko hauraita. Tämä on selkeästi vaikuttanut teoksen sisältöön ja painopisteeseen. On todennäköistä, että lähitulevaisuudessa Suomessa tulee olemaan oikeistokonservatiivisia hallituksia, jotka voivat lyhyessä ajassa heikentää tasa-arvoa ja saavutettuja etuja. Muun muassa tästä syystä tarvitaan feminististä tutkimusta talouspolitiikasta: budjeteista, rahoitusmekanismeista, selonteoista ja ohjelmista, ministeriöiden ja intressiryhmien vaikutusvallasta sekä näitä käytäntöjä ohjaavista ideologioista. *Tasa-arvopolitiikan suunnanmuutoksia* tuo osaltaan tärkeällä tavalla näitä asioita esille.

Hanna-Mari Husu

Nuoret siirtymässä

Kristiina Brunila & Lisbeth Lundahl (toim.): *Youth on the Move. Tendencies and Tensions in Youth Policies and Practices*. Helsinki: Helsinki University Press, 2020, 200 s. ISBN 978-952-369-008-0

Nuoruus ja nuori aikuisuus ovat elämänkulun näkökulmasta aikaa, jota luonnehtivat erilaiset siirtymät. Keskeisiä niistä ovat siirtymät peruskoulun jälkeiseen koulutukseen ja työelämään. Yhteiskunnissa, joita luonnehtivat Ulrich Beckiä mukailleen erilaiset riskit ja epävarmuudet sekä eriarvoisuuden yksilöllistyminen, siirtymät eivät kuitenkaan ole aina mutkattomia. Kristiina Brunilan ja Lisbeth Lundahlin toimittamassa monipuolisessa teoksessa tarkastellaan käännekohtissa olevia nuoria ja nuoria aikuisia, joiden tulisi valita tulevaisuuden urapolkuja tai jotka ovat siirtymäprosessissa koulutusasteelta toiselle tai koulutuksesta työhön. Kirja koostuu toimittajien kirjoittamasta johdannosta, kahdeksasta empiirisestä kirjalluvusta ja epilogista. Empiiriset luvut on jaettu temaattisesti kahteen osaan, joista ensimmäisessä keskitytään nuorten elämäntulkun ja toimijuuteen siirtymässä. Toisessa osassa tarkastelun kohteena ovat nuorten

siirtymät erityisesti uusien hallinnan muotojen sekä toimenpide- ja politiikkaohjelmien näkökulmista.

Kirjan ensimmäisessä empiirisessä luvussa Maria Rönnlund erittelee, kuinka akateemisesti menestyvät, keskiluokkaiset lukion viimeisten luokkien oppilaat Ruotsissa puhuvat osallistumisen ja kansalaisuuden teemoista. Analyysi osoittaa, että nuoret positioivat itsensä aktiivisen ja osallistuvan kansalaisen diskurssiin myöhäismodernia, uusliberalistista subjektiutta seuraavilla tavoilla. Tämä näkyy esimerkiksi tavoitteena tulla hyvin koulutetuiksi, vastuullisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Toisaalta nuoret ilmaisevat huolia ja epävarmuutta tulevaisuudesta. Kirjoittaja tulkitsee, että hyvän ja menestyvän oppilaan ja kansalaisen tavoitteen saavuttaminen on hankalaa, ja myös hyvin pärjäävät nuoret kokevat haasteita pirstoutuneissa ja epävarmoissa koulutus- ja työsiirtymissä. Toisessa luvussa Tero Järvinen vertailee kahta suomalaista NEET (*not in employment, education or training*) -nuorten kohorttia sosiaalisen taustan ja työuran osalta ennen 1990-luvun lamaa ja sen jälkeen. Tutkimuksen vailla toisen asteen koulutusta olevat nuoret olivat työttöminä tai työelämän ulkopuolella peruskoulun päättämisen jälkeen

vuosien 1985 (ensimmäinen kohortti) ja 1995 (toinen kohortti) loppuilla. Heidän työmarkkina-uriaan seurattiin yli viidentoista vuoden ajan. Tutkimuksessa ilmeni, että laman jälkeen peruskoulun päättäneen sekä ilman koulutusta ja työtä olleen kohortin keskuudessa oli yleisempää päästä vakaaseen asemaan työelämässä kuin ennen lamaa vastaavassa tilanteessa olleen kohortin keskuudessa. Myös sosiaalisella taustalla, kuten vanhempien koulutustasolla, oli molemmissa kohorteissa merkitystä nuorten työurien kannalta, kuten koulutussosiologian parissa on aiemminkin havaittu. Tutkimus muistuttaa arvokkaalla tavalla siitä, että eriarvoisuuden vähentämiseksi koulutusjärjestelmässä tarvitaan nuorten sosiaalisen ja kulttuurisen taustan erityistä huomioimista resurssien ja tuen muodossa mutta myös systemaattista työtä siirtymävaiheiden huomioimisessa.

Kolmannessa luvussa pysytään temaattisesti NEET-nuorissa, joiden osuus Islannissa nousi nopeasti taloudellisen kriisin seurauksena vuoden 2009 loppuun mennessä. Johanna Rosa Arnardottir tarkastelee islantilaisien NEET-nuorten siirtymää koulutuksesta työelämään. Tutkimuksen NEET-nuoret nimesivät tilanteeseensa useita syitä, joista yhtenä keskeisenä oli työttömyyden puute. Muita

nuoria useammin heidän ensimmäinen työpaikkansa ei edellyttänyt ammattiosaamista. Islantilaisessa aineistossa näiden nuorten vanhempien koulutustausta ei kuitenkaan eronnut muiden nuorten vanhempien koulutustaustasta merkittävästi. Arnarsdottir pohtii osuvasti koulutusjärjestelmän jättävien nuorten haavoittuvuutta työmarkkinoilla ja erityisesti niiden nuorten riskejä, jotka aloittavat uransa työmarkkinoiden ”alimmalta portaalta”.

Neljännessä luvussa Michael Lindblad ja Lisbeth Lundahl analysoivat niiden maahanmuuttotaustaisten nuorten polkuja, jotka eivät jatkaaneet peruskoulun jälkeen toisen asteen koulutukseen. Maahanmuuttotaustalla viitataan nuoriin, jotka ovat syntyneet Ruotsissa tai sen ulkopuolella ja joiden vanhemmat ovat ensimmäisen polven maahanmuuttajia. Nuorten narratiivit näyttäytyivät kahtena erilaisena transitiopolkuna. Lähes puolet sai töitä heti koulun lopetettuaan: usein palvelualalta tehtävistä, joissa ei vaadittu ammattiosaamista ja joissa he olivat työskennelleet jo kouluaikana. Toisessa narratiivissa transitiio näyttäytyi pirstaleisena, ja nuoret olivat suuren osan ajasta työttöminä tai nuoriso-ohjelmissa, jolloin he kokivat rajoitetusti toimituutta. Narratiivit kuitenkin

viittasivat siihen, että nuorten aikuisten urat kehittyivät vähitellen, ja sen myötä toimintamahdollisuudet laajenivat. Erityisesti institutionaalinen tuki näyttäytyi tärkeänä nuorten toimijuuden ja onnistuneiden transitioiden kannalta. Ameen Masoudin, Tuuli Kurjen ja Kristiina Brunilan luvussa puolestaan tarkastellaan kiinnostavasti ”työllistettävissä olevien” (*employable*) pakolaisten subjektuuden rakentumista muun muassa integraatiopolitiikan perspektiivistä. Kirjoittavat avaavat diskurssianalyysejnsä valossa, kuinka pakolaisten integraatio ja autonomia saattavat rajoittaa heihin kohdistuvien odotusten noudattamiseen. Integraatiokoulutuksen ideaali on työllistettävissä oleva yksilö, mutta tietyillä aloilla tämä vaikuttaa saavuttamattomalla yrityksistä, aiemmasta kokemuksesta ja taidoista huolimatta.

Kirjan toisen osion aloittaa Ann Hodgsonin ja Ken Spoursin analyysi toisen asteen (USE) siirtymistä Englannissa, jossa oppivelvollisuusikä on nostettu 18 vuoteen. Heidän tarkastelemilleen keskitason suoriutujille (*middle attainers*) paikallistason mahdollisuudet edetä koulutuksessa 16 ikävuoden jälkeen korostuvat. Analyysinsä pohjalta kirjoittajat ehdottavat, että USE-mallia tulisi asteittain ja yhteistyössä maan hallituksen, paikallishallinnon ja yhteisöjen kanssa

uudistaa yhtenäisemmäksi, vähemmän valikoivaksi ja vähemmän jakautuneeksi. Kristiina Brunilan, Katariina Mertasen ja Sari Mononen Batista-Costan luku puolestaan valottaa tärkeällä tavalla sitä, kuinka nuorten siirtymiä hallinnoidaan yrittäjäyhtäläisesti ja terapeuttisesti. He kuvaavat, kuinka siirtymiä koskevat toimet ja toimenpiteet keskittyvät haavoittuviin nuoriin samalla, kun nuoret itse näkevät itsensä toimijoina ja oman elämänsä rakentajina. Individualisoituneessa yhteiskunnassa nuoret saattavat syyttää itseään epäonnistumisista, jotka johtuvat rakenteellisista, institutionaalista ja muista toimijoista juontuvista tekijöistä.

Osion viimeisessä, Sara Irisdotter Aldenmyrin ja Maria Olsonin kirjoittamassa luvussa on haastateltu ruotsalaisia opettajia, jotka opettavat nuorille LCE:tä (*life competence education*, lähin vastine Suomessa lienee tunne- ja taitojen opetus). Tutkijat tunnistavat opettajien opetusta käsittelevästä puheesta kolme diskurssia: psykologisen diskurssin, roolimallidiskurssin ja eettisen diskurssin. Yksi tutkijoiden mielenkiintoisista johtopäätöksistä on, että mikäli terapiakulttuurijattelu valtavirtaistetaan osaksi opettajien didaktisia käytäntöjä, käytännöllisemmäksi erottaa terapeuttisia (tutkimus)huolenaiheita

kasvatuksellisista huolenaiheista. Tällä on puolestaan seurauksia siihen, kuinka transitiot ja nuorten tulevaisuus nähdään laajemminkin. Lopuksi teoksen toimittajat summaavat epilogissaan havainnollisesti kirjan antia. Yhdeksi keskeiseksi kirjan sanomaksi voi tulkita sen, että koulun jättäville ja työ- ja aikuiselämään siirtyville nuorille on perinteisesti ollut tarjolla suhteellisen vahvaa ja universaalista tukea transitioidessa. Uusliberalistisia piirteitä on kuitenkin hiipinyt mukaan parinkymmenen viime vuoden aikana mukaan lukien aktivointipolitiikka, jossa yksilön vastuuta kasvatetaan ja sosiaalista tukea vähennetään.

Kirjan analyysit pohjautuvat sekä kvantitatiivisiin että kvalitatiivisiin aineistoihin, kuten kohorttiaineistoihin, kyselyihin, haastatteluihin ja asiakirjoihin. Empiiristen lukujen aineistot on kerätty Suomessa, Ruotsissa, Islannissa ja Isossa-Britanniassa. Kohderyhminä on esimerkiksi NEET-nuoria, maahanmuuttajataustaisia nuoria ja keskiluokkaisia lukionuoria. Tällaisella asetelmalla teoksesta on koottu samoihin kansiin tärkeä ja rikas tutkimuksellinen kattaus nuorten transitioidesta. Kirja purkaa auki vakuuttavasti transitioiden jännitteisyyttä yksilötasolla sekä koulutustasolta toiselle että koulutuksesta työelämään samalla, kun se

kiinnittää arvokkaalla tavalla huomion rakenteisiin, instituutioiden toimintatapoihin sekä toimenpiteiden ja käytäntöpolitiikan tasoihin.

Henna Pirskanen

Kohti kvantitatiivisempaa maailmankuvaa?

Arto Annila: Kaiken maailman kvantit. Luonnontieteen maailmankuvan tarkistus. Tampere: Vastapaino, 2019, 472 s. ISBN 978-951-768-747-8

Massa, kiihtyvyys, energiatehokkuus, entropia. Mistä on kysymys? Atomipommin keksimisen ja käytön jälkeen fyysikot ovat joutuneet pähkäilemään oppiensa edelleenymmärryksen ja kehittämisen motiivin kautta koko kosmologiaa uudelleen. Arto Annilan *Kaiken maailman kvantit* on tuore yritys tähän suuntaan.

Ydinfysiikan kosmologinen standardimalli on fysiikkatieteen sisällä pysyvän eripurana ja turhautuman lähde. Suhteellisuusteoria – ydinfysiikan kulmakivi – ei vielä osaa yhdistää ydinvoimia, gravitaatiota ja sähkömagnetismia samaan yhteisen alkuperän ilmaisevaan matemaattiseen

yhtälöön. Tilannetta ei helpota se, että vaihtoehtoisten, kokonaisvaltaisempien näkemysten esittäjien joukossa on kommunismista epäiltyjä, kuten David Bohm. Mutta ilman poliittisen aktivismin painolastiakin voi vertaisyhteisö ilmeisesti antaa yhteisönsä jäsenelle pakit – ratkaisuaan asianosaiselle juurikaan perustelematta – jos uusi tapa tulkita havaintoja (empiiristä dataa) poikkeaa riittävästi siihenastisesta.

Termodynamiikka ja standardoituminen maailman alkuräjähdyksestä ovat mielestäni viisaita teemoja Annilan kirjassa. Koko universumimme (ja muita universioneja ei ole eikä pimeää ainettakaan, jyrisee Annila) etenee kilvan kohti tasapainoa – aina nopeinta reittiä etsien. Annilan kontribuutio ydinfysiikan tutkimusalueen sisällä on loogista ja johdonmukaisesti etenevää. Maallikkokin voi helposti saada käsityksen Annilan perusajatuksesta. En käy tässä toistamaan kirjan kvanttiteesiä, vaan pitäydyn Annilan termodynamiikkakehyksessä.

Mitä materia on? Annilalle materia on valoa, fotoneja ja vastakkaispareiksi liittyneiden fotonien muodostamien ketjujen täyttämää universumimme tyhjyyttä. Heti tässä kohtaa tulee selväksi, että mitään tyhjyyttä tyhjänä kaikesta ei vain ole. Maallikolle puhe tyhjyydestä,

jolla on ominaisuuksia ja jopa sisältöä, voi kuulostaa epäloogiselta. Mutta ydinfysiikan kosmologiakeskusteluissa tyhjiö on toisenlainen. Fyysikon mielessä ja silmissä tyhjiö ei koskaan voi nekaan olla absoluuttisen tyhjä.

Annila perustaa teesinsä jakamattomaan materiaaliseen elementtiin (*atomos*). Tässä hän viittaa luonnontieteellisen tiedon kirjoitettuun historiaan ohimennen: antiikin filosofi Parmenideen atomioppi sekä 1800-luvun eetterioppi. Atomin paikalla Annilan teoriassa on fotonit eli valokvantit, eetterin tilalla näkymättömien fotoniparien täyttämä tyhjiö, joka toimii gravitaation, ydinvoimien ja sähkömagneettisten voimien väliaineena. Hän koettaakin palauttaa nykyfysiikan ytimiin näitä oppeja itse oivaltamassaan uudessa muodossa.

Kirjassaan Annila myös raportoi ajatustensa ja tutkimustensa pensestä vastaanotosta vertaisarvioinnissa ja tiedeyhteisössään. Itseäni jäi askarruttamaan, miksei kustantaja ole varustanut tätä merkittävänäoloista luonnontieteellistä puheenvuoroa omalla kustantajan esittelyllään tai kutsutuilla vertaisesityksillä. Nyt esittely jää Annilan itsensä varaan.

Maailmankaikkeutemme on musta aukko, jonka ulkopuolelle ei valo yllä. Tulevaisuuden